

Abridged Paper

Original Research Paper

Iran contemporary Architecture and Urbanism as a New-Normal Event: Mental Representation of Critical Thinking in the Identity of Iran Contemporary Architecture and Urban Planning *

Amir Davood Maslahatjoo¹, Maryam Ghasemi Sichani^{2***}, Vahid Ghobadian³, Bijan Abdolkarimi⁴

1. Ph.D. in Architecture, Department of Architecture, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

2. Associate Professor, Department of Architecture, Isfahan Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

3. Associate Professor, Department of Architecture, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

4. Associate Professor, Department of Philosophy, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Highlights

- Postmodernism – such as a New-Normal - determines distinct notions of experience in continuity while changing.
- The Contemporary Architecture is the same event that guides a fundamental transformation in a program-oriented and practical function.
- Iran Contemporary Architecture (ICA) is a representation of the same function that with a realistic approach, inevitably leads to the occurrence of an event!
- What the crisis of new disenchantment era, has brought to the Iranian human is the necessity of historical self-knowledge.
- Iran Contemporary architecture (ICA) is an event - Becoming - between truth (narcissism to self-destruction) and essence (self-belief) in confrontation among being Iranian or remaining Iranian.

Abstract

The enlightenment of new age has been tied to radicalism from the beginning; as far as it no longer reproduces itself and instead of paying attention to the realization of desired situation, it justifies and defends existing situation and in a reading of order after disorder deals It expresses the question (nihilistic) of failure between the loss of reality and truth; which may destroy itself. And as a new norm, it deals with the mental representation of critical thinking in Iran contemporary architecture and urbanism identity promoting. This research that has been analyzed in a qualitative method, looking for an answer to this question, how can Iran contemporary architecture and urbanism - as the event of a New-Normal - lead to the promotion of architecture and urban planning identity? Therefore, data has collected and analyzed in semi-structured interviews form, and the answers in interview on the 17th, the highest level of saturation has been reached. According to the average agreement of 90.37% and the coverage of the criterion level of more than 0.6 kappa, the research quality index is accepted and the validity and reliability of research is confirmed and the result of research can be evaluated and interpreted by examining the criteria of adaptation, generalization, capability of understanding and control. The findings show that the research summation of causal variables' result in the mediating conditions of existing situation, creates an event; which with a realistic and critical approach, deals with the mental representation of architecture and urbanism identity, and in a self-reflection crisis from the continuous changes of threshold situations, it is evolving into a radical alternative in a new-normal situation; which due to its ambiguity, openness and indeterminacy, results in a temporary transition between alternative situations, It leads to the promotion of Iran contemporary architecture and urbanism identity.

Article Info

Received	25/02/2025
Revised	16/03/2025
Accepted	07/04/2025
Available Online	19/06/2025

Keywords

New-Normal
Event
Mental Representation
Crisis
Critical Thinking
Iran Contemporary Architecture
and Urbanism.



© [2025] by the author(s).

Citation of the article

Maslahatjoo, A. D., Ghasemi Sichani, M., Ghobadian, V., & Abdolkarimi, B. (2025). Iran contemporary Architecture and Urbanism as a New-Normal Event: Mental Representation of Critical Thinking in the Identity of Iran Contemporary Architecture and Urban Planning. *Iranian Urban design studies*, 2(1), 31-52.

* This study is extracted from Amir Davood Maslahatjoo PhD Dissertation entitled "a dialectical analysis of the identity of contemporary Iranian architecture with an emphasis on the critical reading of postmodernism", which was carried out under the supervisor of Dr. Maryam Ghasemi Sichani and the advisors of Dr. Vahid Ghobadian and Dr. Bijan Abdolkarimi, in the Architecture Department of Islamic Azad University, Shahrekord branch.

*** Author Corresponding: Email: mghaseemi@khuif.ac.ir Phone: 09133135971

Introduction: The enlightenment of the new age has been tied to radicalism from the beginning; as it no longer reproduces itself and, instead of paying attention to the realization of the desired situation, it justifies and defends the existing situation. In an inductive logic of critical interpretation, dealing with the abstract predominance of truth and the expression of a contradictory reality in a reading of order after disorder, it expresses the (nihilistic) question of failure between the loss of reality and truth, which may destroy itself. As a new norm, it deals with the mental representation of the essence of architecture, where this New-Normal represents the normal state after a crisis. Therefore, in line with the research purpose—which is the abstract manifestation of the architectural event in a radical architecture, functionally program-oriented, practical, and far from identity violation in Iranian contemporary architecture (ICA)—the main question here is: how is it possible to apply critical thinking in giving identity to Iranian contemporary architecture? Should the New-Normal be formed in a way that is different from the old tradition?

Materials and Methods: This current research has been analyzed using a qualitative method, carried out through the Grounded Theory approach. Grounded Theory is an approach in qualitative research that develops theory by using a set of data. In this research, the systematic approach known as Strauss and Corbin's theory (2019) was used to analyze the data. According to the classification of Corbin and Strauss (2022), the systematic approach includes three stages: open coding (concepts), axial coding (causal conditions, actions and interactions, context, intervening conditions, and consequences), and selective coding. These three types of coding represent different levels of analysis, each addressing a distinct aspect in expressing the categories in foundational data theorizing. In the collection and extraction of the main and sub-categories, documentary and citation resources, as well as interview and questionnaire tools, were used. The research places special emphasis on the views and opinions of professors and architects who work both academically and professionally. Data were collected and analyzed through semi-structured interviews with architectural professors and experts engaged in both academic and professional activities. By the 17th interview, the highest level of saturation was reached. The data content was coded according to the coding method of Strauss and Corbin, refined into meaningful classifications, and categorized and connected with the axis category, which is the New-Normal event architecture. According to the average agreement of 90.37% and the criterion coverage level of more than 0.6 kappa, the research quality index is accepted, and the validity and reliability of the research are confirmed. The results of the research can be evaluated and interpreted by examining the criteria of adaptation, generalization, capability of understanding, and control.

Findings: The findings show that the summation of the causal variables' results, in the mediating conditions of the existing situation, creates an event which, as a New-Normal, deals with the mental representation of architectural identity through a realistic and critical approach. In a self-reflective crisis arising from the continuous changes of threshold situations, it is evolving into a radical alternative within a New-Normal situation, which, due to its ambiguity, openness, and indeterminacy, results in a temporary transition between alternative situations.

Discussion and Conclusion: The event—as a New-Normal—is a mental representation of architectural identity with a realistic and critical approach, evolving into a radical alternative in a crisis of self-reflection arising from the continuous change of threshold situations. Due to its ambiguity, openness, and indeterminacy, it leads to a temporary transition between alternative situations and, instead of creating conflict, seeks to establish a link between phenomena. In this way, it is continuously compared and interpreted (critically). Therefore, the new event is a mental representation of the critical realist reading of identity in architecture. It seems that the history of Iranian architecture requires a new paradigm to demonstrate that, despite the occurrence of any event in any new situation, reality itself does not change. In this way, it represents the nature of contemporary Iranian architecture in a new format.



Declarations

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Funding

There is no funding support.

Informed Consent

All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Authors' Contributions

the conceptualization, data curation, investigation, formal analysis, visualization, and writing: Dr. Amir D. Maslahatjoo; Project administration: Dr. Maryam Ghasemi Sichani; Validation and final approval were carried out under the supervision of Dr. Maryam Ghasemi Sichani and the advisement of Dr. Vahid Ghobadian and Dr. Bijan Abdolkarimi. All authors have reviewed and approved the final version of the manuscript.

Acknowledgments:

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

References

- Adorno, T. W., & Horkheimer, M. (2022). Dialectic of enlightenment: philosophical fragments, translated by Morad Farhadpour and Omid Mehregan, 9th edition, Tehran: Hermes Pub. [In Persian].
- Ahmadi, B. (2021), Modernity and Critical Thought, 14th edition, Tehran: Nashr-e-Markaz. [In Persian].
- Ahmadi, B. (2023), The Book of Doubt, 16th edition, Tehran: Nashr-e-Markaz. [In Persian].
- Ardalan, N., & Diba, D. (1999). Architecture Today. Urban Planning and Architecture, 17(57): 1-6. [In Persian].
- Asonye, Ch2020).). There's Nothing New about the 'new Normal'. In Here's Why, World Economic Forum.
- Bamanian, M. R.; Amirkhani, A., & Lilian, M. R. (2015). Order and Disorder in Architecture. 2nd Edition, Tehran: Tahan Pub. [In Persian].
- Berman, M. (2021). All that is solid melts into air: the experience of modernity, Translated by Morad Farhadpour. 4th edition. Tehran: Tarh-e-Naqd. [In Persian].
- Bottomore, T. B., (2019), The Frankfurt School, translated by Hossein Ali Nozari, 8th edition, Tehran: Nashr-e-Ney. [In Persian].
- Broadbent, G. (2009). Deconstruction: A Student's Guide, translated by Manouchehr Mozayani, Tehran: Urban Planning and Processing Company (affiliated with Tehran Municipality). [In Persian].
- Charmaz, K1983).). The Grounded Theory Method: An Explication and Interpretation in Contemporary Field Research. A collection of Readings. Robert M. Emerson, ed.
- Corbin, J. M., & Strauss, A. L. (2021). Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory, translated by Nahid Dehghan Nayyeri; Ali Fakhrmovahedi; Maryam Esmaeili; Tabandeh Sadeghi and Zahra Tayyebi, Tehran: Andishe-ye-Rafi. [In Persian].
- Correa, Ch. (1998). Identity in Architecture. In Search of Identity, translated by Abolfazl Tavakkoli Shandiz, Ayeneh-ye-Khial, 2(9): 82-83. [In Persian].
- Diba, D. (1990). The Globalization of the World of Architecture, Architecture and Urban Planning. 61(13): 6-10. [In Persian]
- Diba, D. (2008). The Action of Architecture and Culture. Architecture and Culture. 10(32): 47-50. [In Persian].
- Diba, D. (2014). The Plurality of Today's Views of Architecture in a Turbulent World, Architecture and Culture, 7(24): 3-12. [In Persian]
- Diba, D. (2018). Contemporary architecture of Iran. Architectural Design. 82(3): 70-79.
- Dibaj, M., & Soltanzadeh, H. (2013). Philosophy and Architecture, 2nd edition, Tehran: Iran Cultural Studies. [In Persian]

- Eisenman, P., & Iturbe, E. (2020). *Lateness*, translated by Hesam Eshghi Sanati and Morteza Nikfetrat, Tehran: Fekr-e-No Pub. [In Persian].
- El-Erian, M. A. (2010). *Navigating the new normal in industrial countries*. Washington, DC: Per Jacobsson Foundation.
- Elder, L., & Paul, R. (2005). *Critical thinking: Tools for taking charge of your professional and personal life*.
- Gadamer, H. (1999). *Hegel dialectic: five hermeneutical studies*, 3rd Edition, translated by Pegah Mosleh, Tehran: Scientific and Cultural Pub. [In Persian].
- Ghobadian, V. (2016). We are the Inheritors of Inheritance, *Designer Today*, 1(6): 8. [In Persian]
- Ghobadian, V. (2022). *Stylistics and Theoretical Foundations in Iran Contemporary Architecture*, 4th Edition, Tehran: Fekr-e-No Pub. [In Persian].
- Godard, A. (2020). *The Artworks of Iran (Set of 4 Vol.)*, translated by Abolhassan Sarvghad Moghadam. 7th Edition. Mashhad: Islamic Research Foundation of Astane Quds Razavi. [In Persian].
- Groat, L. N., & Wang, D. C. (2022), *Architectural research methods*, translated by Alireza Einifar, 12th edition, Tehran: Tehran University Press. [In Persian].
- Guba, Egon G. and Lincoln Yvonna S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(163-194), 105.
- Hasija, D.; Liou, R., & Ellstrand, A. (2020). Navigating the new normal: Political affinity and multinationals' post-acquisition performance. *Journal of Management Studies*, 57(3), 569-596.
- Hassan, I. (1993). *Toward a concept of postmodernism*. London Sage.
- Heynen, H. (2021). *Architecture and modernity: a critique*, translated by Ehsan Hanif. Tehran: Fekr-e-No Pub. [In Persian].
- Hojjat, I. (2005). Human-making identity and identity-making human (a reflection on relationship between identity and architecture), *Fine Arts*, 6(24): 55-62. [In Persian]
- Hojjat, I. (2014). *Tradition and Innovation in Architectural Education*, Tehran: University of Tehran Press. [In Persian].
- Jalali, A.; Pourjafar, M. R.; Safavi, A. & Ranjbar, E. (2025). Exploring the Impacts of Technology on Enhancing the Quality of Urban Public Spaces within the Framework of Smart Cities; Case Study: Iran Mall Tehran, *International Journal of Iranian Urban Design Studies (IUDS)*, 1(2):183-21. DOI: 10.22099/iuds.2025.52261.1028 [In Persian].
- Jencks, C. (1973). *Modern Movements in Architecture*, London.
- Jencks, C. (1977). *The language of post-modern architecture*. New York: Rizzoli.
- Jencks, C. (1978). *Polemical aggressive, perverse, independent, hence interesting, though often, to my mind, wrong-headed*. Routledge.
- Jencks, C. (1987). Postmodern and late modern: The essential definitions. *Chicago Review*. 35(4): 31-58.
- Jencks, C. (1991). Postmodern vs. late-modern. *Zeitgeist in Babel: the postmodernist controversy*. Indiana: Indiana University Press. 4(21).
- Jencks, C. (1995). *The architecture of the jumping universe: A polemic: How complexity science is changing architecture and culture*. London: Academy Editions.
- Jencks, C. (1996). *What is post-modernism?* London: Academy Editions.
- Jencks, C. (2005). *The iconic building*. New York: Rizzoli.
- Jencks, C. (2007). Why Critical Modernism?. *Architectural Design*. 77(5): 140-145.
- Jencks, Ch. (2021). *The story of post-modernism: five decades of the ironic, iconic and critical in architecture*, translated by Ehsan Hanif, Tehran: Fekr-e-No Pub. [In Persian].
- Jencks, C. & Silver, N. (1972). *Adhocism: the case for improvisation*. 2013.
- Jencks, C.; van Eyck, A.; Hertzberger, H.; Tange, K.; Levi-Strauss, C.; Tschumi, B.; Eisenman, P.; LeFebvre, H.; Gehry, F.; Libeskind, D. & Hadid, Z. (2019). *Subject: Theory of Design*, Sem-6th Sub Code-15AR633.
- Jencks, Ch., & Kropf, K. (2019). *Theories and manifestoes of contemporary architecture*, translated by Ehsan



- Hanif. Tehran: Fagr-e-No Pub. [In Persian].
- Khaki, Gh. (2022), Research Method (with a thesis writing approach), Tehran: Fouzhan Pub. [In Persian].
 - Koolhaas, R. & Mau, B. (1997). S, m, l, xl. The Monacelli Press, LLC.
 - LaBarre, P. (2003). THE NEW NORMAL: From Boom to Bust to War to Whatever Comes Next? FAST COMPANY, 74-83.
 - Libeskind, D. (2021). The Edge of Order, translated by Morteza NikFetrat, Tehran: Fagr-e-No Pub. [In Persian]
 - MahdaviNejad, M. J.; Bemanian, M. R., & Khaksar, N. (2010). Architectural Identity: Explaining the Meaning of Identity in Pre-modern, Modern and Post-modern Era, Hoviat Shahr, 7(4): 113-122. [In Persian].
 - Marx, K. & Engels, F. (1848). Communist manifesto, Ed. 1967, translated by Moore.
 - Mayring, Ph. (2021). Qualitative content analysis: A step-by-step guide. Qualitative Content Analysis.
 - Pakzad, J. (2018). History of Cities and Urbanization in Europe: From the Beginning to the Industrial Revolution, 6th edition, Tehran: Armanshahr Pub. [In Persian].
 - Pakzad, J. (2019). History of Cities and Urbanization in Iran: From the Beginning to the Qajar Era, 4th edition, Tehran: Armanshahr Pub. [In Persian].
 - Pakzad, J. (2021). History of Cities and Urbanization in Iran: Qajar and Pahlavi Era, 2nd edition, Tehran: Armanshahr Pub. [In Persian].
 - Palmer, R. E. (2022). Hermeneutics: interpretation theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger and Gadamer, translated by Mohammad Saeed Hanaei Kashani, 12th edition. Tehran: Hermes Pub. [In Persian].
 - Roohi, P. (2020). Peter Eisenman; Notes, Conversations, Debates, Mashhad: Kasra Pub. [In Persian].
 - Strauss, A., & Corbin, J. (1990). Basics of qualitative research. Newbury Park, CA: sage.
 - Suzanne, É. (2021). Production planning for industrial symbiosis (Doctoral dissertation, Lyon).
 - Tahouri, N. (2017). Learning from Heidegger, kimia-ye-honar, 25(6): 92-73. [In Persian].
 - Tschumi, B. (2019). Architecture and disjunction, translated by Hesam Eshghi Sanati and Morteza Nikfetrat, Tehran: Fagr-e-No Pub. [In Persian].
 - Venturi, R. (2010). Complexity and contradiction in architecture, translated by Alireza Mirtorabi and MohammadReza Manouchehri, Tehran: Samira Pub. [In Persian].

Note for Readers:

This paper contains an identical English abstract in two sections:

Abridged Paper: To provide an overview for international readers.

Persian Section: To meet the standardized structure of Persian academic publications.

This repetition is intentional to ensure alignment with academic standards and facilitate readability for both audiences. Readers are encouraged to review the full paper for comprehensive details.

یادداشت برای خوانندگان:
این مقاله شامل یک چکیده انگلیسی در دو بخش است:
 بخش Abridged Paper: برای ارائه یک دید کلی به خوانندگان بین‌المللی.
 بخش فارسی: به منظور رعایت استانداردهای ساختار مقالات علمی فارسی.
 تکرار این چکیده، با هدف انطباق با استانداردهای علمی و تسهیل مطالعه برای هر دو گروه از مخاطبان طراحی شده است. خوانندگان می‌توانند برای دریافت جزئیات کامل، به متن اصلی مقاله مراجعه کنند.

© [2025] by the author(s). This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). The authors retain copyright, and this work may be shared and redistributed with proper attribution.

License link: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>





معماری و شهرسازی معاصر ایران به مثابه رویداد یک هنجار نوین: بازنمایی ذهنی از کاربست اندیشه انتقادی در هویت معماری و طراحی شهری معاصر ایران*

امیرداد مصلحت جو^۱، مریم قاسمی سیجانی^{۲*}، وحید قبادیان^۳، بیژن عبدالکریمی^۴

۱. دکترای تخصصی گروه معماری، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

۲. دانشیار گروه معماری، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

۳. دانشیار گروه معماری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴. دانشیار گروه فلسفه، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

نکات شاخص

- پست مدرنیسم - به مثابه یک هنجار نوین - انگاره های متمایزی از تجربه را در تداومی در عین تغییر معین سازد.
- معماری معاصر، همان رویدادی است که در عملکردی برنامه محور و کاربردی به هدایت یک تحول بنیادین می پردازد.
- معماری معاصر ایران، بازنمایی از همان عملکردی است که با رویکردی واقع گرایانه ناگزیر از وقوع یک رویداد است!
- آن چه بحران دوران افسون زدایی جدید برای انسان ایرانی به ارمغان آورده، ضرورت خودشناسی تاریخی است.
- معماری معاصر ایران، رویدادی - در حال شدن - میان حقیقت (خودشیفتگی تا خودباختگی) و ماهیت (خودباوری) در تقابل ایرانی بودن یا ایرانی ماندن است.

مشخصات مقاله

۱۴۰۳/۱۲/۰۷	تاریخ ارسال
۱۴۰۳/۱۲/۲۶	تاریخ بازنگری
۱۴۰۴/۰۱/۱۸	تاریخ پذیرش
۱۴۰۴/۰۳/۲۹	تاریخ انتشار آنلاین

واژگان کلیدی

هنجار نوین
رویداد
بازنمایی ذهنی
بحران
معماری و شهرسازی معاصر ایران.

چکیده

روشنگری عصر جدید از آغاز با رادیکالیسم گره خورده است؛ تا آنجا که دیگر خود را بازتولید نمی کند و به جای توجه به تحقق وضع مطلوب، به توجیه و دفاع از وضع موجود می پردازد. همچنین در خوانشی از نظم پس از بی نظمی، به بیان پرسشی (نبهیلیستی) از ناکامی میان از دست رفتن واقعیت و حقیقت رسیده که ممکن است خود را نابدود کند. علاوه بر آن، به مثابه هنجاری نوین، بازنمایی ذهنی از هویت را بررسی می کند که این هنجار نوین (نیونرمال)، حالت عادی (نرمال) پس از یک بحران است. این تحقیق به روش کیفی و با هدف بازنمایی ذهنی از کاربست اندیشه انتقادی در هویت معماری و طراحی شهری معاصر ایران، به دنبال پاسخ این پرسش است که معماری و شهرسازی معاصر چگونه می تواند به مثابه رویداد یک هنجار نوین، به ارتقای هویت معماری و طراحی شهری بینجامد؟ از این رو، داده ها در قالب مصاحبه های نیمه ساختاریافته به شیوه نظام مند، گردآوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و پاسخ ها در مصاحبه هدفمند، به بالاترین سطح اشباع رسیده است. با توجه به میانگین توافقی ۹۰.۳۷ درصد و پوشش سطح معیار بیش از ۰.۶ کاپا، شاخص کیفیت تحقیق، مقبول بوده و روایی و پایایی تحقیق، مورد تأیید است. نتیجه تحقیق، با بررسی معیارهای تطبیق، تعمیم، قابلیت فهم و کنترل، قابل ارزیابی و تفسیر است. یافته ها نشان می دهند پیامد جمع بندی متغیرهای علی پژوهش در شرایط میانجی وضعیت موجود، رویدادی را رقم می زند که با رویکردی واقع گرایانه و انتقادی، به بازنمایی ذهنی از هویت معماری و طراحی شهری می پردازد. همچنین در بحرانی خودانعکاسی از تغییرات مداوم وضعیت های آستانه ای، در حال تحول به بدیلی رادیکال در وضعیت هنجاری نوین است که به واسطه ابهام، گشودگی و تعین ناپذیری خود، به گذرگاهی موقتی میان وضعیت های جایگزین، منتج و به ارتقای هویت معماری و شهرسازی معاصر ایران می انجامد.





Original Research Paper

Iran contemporary Architecture and Urbanism as a New-Normal Event: Mental Representation of Critical Thinking in the Identity of Iran Contemporary Architecture and Urban Planning *

Amir Davood Maslahatjoo¹, Maryam Ghasemi Sichani^{2***}, Vahid Ghobadian³, Bijan Abdolkarimi⁴

1. Ph.D. in Architecture, Department of Architecture, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

2. Associate Professor, Department of Architecture, Isfahan Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

3. Associate Professor, Department of Architecture, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

4. Associate Professor, Department of Philosophy, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Highlights

- Postmodernism – such as a New-Normal - determines distinct notions of experience in continuity while changing.
- The Contemporary Architecture is the same event that guides a fundamental transformation in a program-oriented and practical function.
- Iran Contemporary Architecture (ICA) is a representation of the same function that with a realistic approach, inevitably leads to the occurrence of an event!
- What the crisis of new disenchantment era, has brought to the Iranian human is the necessity of historical self-knowledge.
- Iran Contemporary architecture (ICA) is an event - Becoming - between truth (narcissism to self-destruction) and essence (self-belief) in confrontation among being Iranian or remaining Iranian.

Abstract

The enlightenment of new age has been tied to radicalism from the beginning; as far as it no longer reproduces itself and instead of paying attention to the realization of desired situation, it justifies and defends existing situation and in a reading of order after disorder deals It expresses the question (nihilistic) of failure between the loss of reality and truth; which may destroy itself. And as a new norm, it deals with the mental representation of critical thinking in Iran contemporary architecture and urbanism identity promoting. This research that has been analyzed in a qualitative method, looking for an answer to this question, how can Iran contemporary architecture and urbanism - as the event of a New-Normal - lead to the promotion of architecture and urban planning identity? Therefore, data has collected and analyzed in semi-structured interviews form, and the answers in interview on the 17th, the highest level of saturation has been reached. According to the average agreement of 90.37% and the coverage of the criterion level of more than 0.6 kappa, the research quality index is accepted and the validity and reliability of research is confirmed and the result of research can be evaluated and interpreted by examining the criteria of adaptation, generalization, capability of understanding and control. The findings show that the research summation of causal variables' result in the mediating conditions of existing situation, creates an event; which with a realistic and critical approach, deals with the mental representation of architecture and urbanism identity, and in a self-reflection crisis from the continuous changes of threshold situations, it is evolving into a radical alternative in a new-normal situation; which due to its ambiguity, openness and indeterminacy, results in a temporary transition between alternative situations, It leads to the promotion of Iran contemporary architecture and urbanism identity.

Article Info

Received	25/02/2025
Revised	16/03/2025
Accepted	07/04/2025
Available Online	19/06/2025

Keywords

New-Normal
Event
Mental Representation
Crisis
Critical Thinking
Iran Contemporary Architecture and Urbanism.



© [2025] by the author(s).

Citation of the article

Maslahatjoo, A. D., Ghasemi Sichani, M., Ghobadian, V., & Abdolkarimi, B. (2025). Iran contemporary Architecture and Urbanism as a New-Normal Event: Mental Representation of Critical Thinking in the Identity of Iran Contemporary Architecture and Urban Planning. *Iranian Urban design studies*, 2(1), 31-52.

* This study is extracted from Amir Davood Maslahatjoo PhD Dissertation entitled "a dialectical analysis of the identity of contemporary Iranian architecture with an emphasis on the critical reading of postmodernism", which was carried out under the supervisor of Dr. Maryam Ghasemi Sichani and the advisors of Dr. Vahid Ghobadian and Dr. Bijan Abdolkarimi, in the Architecture Department of Islamic Azad University, Shahrekord branch.

*** Author Corresponding: Email: mghasemi@khuisf.ac.ir Phone: 09133135971

مقدمه

روشننگری عصر جدید از آغاز با رادیکالیسم گره خورده است؛ تا آن جا که شیوه نوینی از هستی اجتماعی را با خود به همراه آورده است که در آن، ارتقای احساسات به مقام ایدئولوژی، موجب محو تحقیری نمی شود. واقعیتی که آن ایدئولوژی از قبل و به طور ضمنی برایشان می سازد، مبتذل می نماید و صرفاً به مطرود شدن آن ها و صوری شدن عقل کمک می کند؛ درحالی که عقیده لیبرالیسم به عنوان یک ایده، دربردارنده تصویر آن جامعه ای است که با عزیمت از این فرض که اصل وحدت بشر، پیشاپیش، تحقق یافته است، به جای توجه به تحقق وضع مطلوب، به توجیه و دفاع از وضع موجود می پردازد (آدورنو و هور کهایمر، ۱۴۰۱). در این میان، معماری و شهرسازی همواره تابعی از شرایط سیاسی و حاکمیت مسلط بر محیط پیرامونی خود بوده است که نه تنها تغییرات و تحولات شدید دوران گذار به عصر جدید و روابط گذشته را تداوم نبخشیده، بلکه آن را ویران نیز کرده است. تا جایی که شکل گیری فضاهای جدید در حاشیه بافت های سنتی، اغتشاشی بصری در معماری شهری به وجود آورده و برای گریز از این اغتشاش، ترسی ناخودآگاه بر تصمیم سازان و تصمیم گیران، سنت گرا و نوگرا، چیرگی یافته است. پیامد این کشمکش، نه تنها هم زیستی مسالمت آمیز نو و کهنه را میسر نکرده است، بلکه چهره ای نابهنجار بر معماری و شهرسازی معاصر ایران بر جای گذاشته است (پاکزاد، ۱۴۰۰).

این چنین است که در اوایل دهه شصت میلادی، بحران های اجتماعی و فردی حاصل از زندگی در چنین محیط هایی به وضوح آشکار شده و معماران موسوم به پست مدرن، یکی پس از دیگری، به اعتراض درباره اصول دیکته شده معماری مدرن برخاسته اند (طهروری، ۱۳۹۶، ص ۹۲-۷۳). حال سؤال اینجاست که اگر آینده ای برای معماری و شهرسازی و نه به طور پیش فرض، فرض می شود، پس چه باید کرد؟ به نظر می رسد که معماری و طراحی شهری، هویت خود را مطابق با آنچه می خواهد، در نقطه ای یافته که برایش اتفاق افتاده است و با حرکت به حوزه تاب آوری، مسیری روبه جلو برای خود ترسیم می کند. از همین رو، سیستم هایی را که می سازد، با گذشت زمان، ارتباطات خود را از دست داده و همراه با محیط های بیرونی اطرافشان، تغییر می یابند. در نهایت به افقی می رسد که همان وضعیت نهایی است و نشان می دهد کدام محرک و روند را می توان پذیرفت؛ کدام را می توان رها کرد و از کدام یک حمایت کند. لازم است تا وقایع در حال رویداد را شناسایی و در طول زمان معنا کرد؛ تا موجب ابهام در موقعیت نهایی نشوند. (Suzanne, 2021)

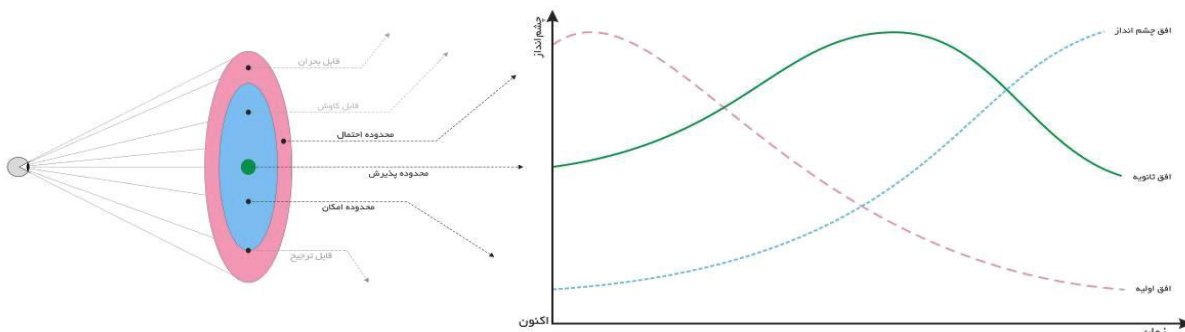
رویداد نوین^۱، با تبدیل و تغییر مفهوم زمان و مکان و بروز هم زمانی، ایجاد بحران می کند. سپس به صورتی کنایه آمیز، تغییر جهت می دهد و علیه محرک اصلی خود، به جریان می افتند. برای آنکه میرهن کنند پست مدرنیسم به دنبال رئالیسم و مدرنیسم آمده است، شیوه ای دیالکتیکی مبتنی بر تکامل گونه ای جدید از فرهنگ جهانی را از طریق بازسازی در وضعیت های آستانه ای و ناپایدار در پیش می گیرد که به واسطه ابهام، گشودگی و تعیین ناپذیری خود، به گذرگاهی موقت میان وضعیت های جایگزین^۲، منتج می شوند و به جای ایجاد تضاد، درگیر پدید آوردن ارتباط می شوند. از این رو، مکرراً به ایجاد رابطه بین سیستم ها پرداخته و با تعلیق در یک وضعیت پایدار از گذری ناتمام، شرایط موجود را متحول می سازد. بدین ترتیب، این امکان را فراهم می کند تا عقلانیت، قطعیت خود را از دست داده و موقعیت جدید، جایگزین آن شود و در وضعیت میانجی از جهشی بی انتها، رشدی نامحدود را ممکن سازد. رشدی که در تکاملی میان توالی ترکیب و اختلاط شیوه های قراردادی^۳ و پیچیده، تداوم یابد، سیالیت خنثی را کنترل کند و کیفیت قراردادی یک چیدمان فضایی را ممکن سازد که به خلق وضعیتی پایدار می انجامد. در نهایت، چهارچوبی را برای قیاس معماری به عنوان فرایندی برای تفسیر معرفی کند که به دلیل مقاومتش در برابر گرایش های ایدئولوژیک زمانه، به ابزاری انتقادی و شیوه ای برای مقاومت در برابر قدرت تبدیل می شود (آیزنمن و ایتوربه، ۱۳۹۹)؛ حال آنکه خود، آماده تغییر به واقعیتی دیگر است (آیزنمن به نقل از روحی، ۱۳۹۹).

این معماری (آوانگارد)، مؤید آن است که جایگزین ها، همواره تکامل دهنده اند و تحلیل از غیرمادی بودن معماری در شکل هستی شناسانه موجود، تفاوتی ندارد. آنچه واقعی می نماید، موقعیت موهومی است که اکنونیت رویکردهای معاصر، حتی در تضاد دیالکتیکی که تأثیر بر مکمل اثر دارد، نتوانسته از تمامیت انزوای آن معماری که سعی در ارائه آن داشته، قدرت بیشتری نسبت به انتقال مسئولیتش به سمت واقعیت های عینی به دست آورد. گویی تناقض، در نبود امکان پرسش هم زمان از ماهیت و ساحت تجربه واقعی فضا است؛ حتی اگر در جست و جو برای گریز از معماری، برنامه ریز سامان ده فرایند ساختاری باشد. بدین ترتیب، دستیابی به واقعیت معماری، بر پنداره طراحی پیروز می شود. درحالی که در همان زمان، خود، محصول همان تئوری است؛ که در یک منطق استقرایی، ترجمان انتقادی از غلبه انتزاعی حقیقت بر مسبب آنارشی دیالکتیکی یک واقعیت متناقض در تجربه ای میان «بودن یا نبودن» است. در خوانشی از نظم پس از بی نظمی، به بیان پرسشی (نیهیلیستی) از ناکامی میان از دست رفتن واقعیت و حقیقت می پردازد که ممکن است خود را نابود کند. از این رو، تنها جایگزین تناقض نمای مسلط را سکوت می یابد (چومی، ۱۳۹۹).



بنابراین، جهان جدید به آرامی به واقعیتی جدید متشکل از وقایع پیش‌بینی‌شدنی تبدیل می‌شود که در آن، دیدگاه‌های سنتی به مقاومت بر حفظ باورهای خود، ادامه داده، شکاف میان روابط مفاهیم عمیق گذشته، افزایش یافته و پای‌بندی به مضامین را کاهش می‌دهد (Hasija et al., 2020). این هنجار نوین (نیونرمال)، حالت عادی (نرمال) پس از بحران است که در آن، همه روابط ثابت و منجمد همراه با پیش‌دآوری‌ها و عقاید کهنه و محترم وابسته به آن‌ها، به حاشیه رانده می‌شوند. تمامی روابط تازه شکل‌یافته، قبل از آنکه استوار شوند، منسوخ می‌شوند؛ هرآنچه سخت و استوار است، دود می‌شود و به هوا می‌رود؛ هرآنچه مقدس است، دنیوی می‌شود. دست‌آخر، آدمیان ناچار می‌شوند با وضعیت واقعی زندگی و روابط با هم‌نوعان خویش، روبه‌رو شوند. (Marx & Engels, 1848)

حال این سؤال مطرح است که آیا هنجار جدید باید در راستای سنت قدیم باشد یا متفاوت با آن؟ چگونه می‌توان در وضعیت جدید، در کمترین زمان ممکن، دوباره، به حالت عادی رسید؟ تصویر ۱ دیگرام نحوه وقوع رویداد یک هنجار نوین در چشم‌انداز آینده را نمایش می‌دهد.



شکل ۱. هنجار نوین و چشم‌انداز آینده (Suzanne, 2021)

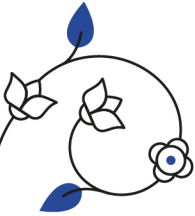
پیشینه تحقیق و مبانی نظری

در چند دهه اخیر، تحولات تکنولوژیکی و انقلاب فناوری، بشر را وارد مرحله جدیدی از تمدن کرده که با تعابیر مختلف، زمانی و مکانی، به‌منظور تشریح این رویداد نوین به کار برده می‌شود و به‌صورت گاه مثبت و گاه منفی، در ابعاد چندگانه معماری و طراحی شهری نمود پیدا می‌کند. چنانکه علی‌رغم بهبود کیفیت طراحی و مدیریت شهری، ارتقای پایداری و افزایش تعاملات اجتماعی کمک می‌کند، ممکن است به کاهش ارتباطات مستقیم کالبدی و پیچیدگی در هویت و معنای فضا منجر شود (جلالی و همکاران، ۱۴۰۳، ص ۲۱۰-۱۸۳). لذا در این راستا سعی دارد تا از گذشته خود برخیزد، به حال معاصر برسد و به آینده دست یابد. سپس در تجلی تکامل (عینی و انتزاعی) از یک معماری رادیکال و در هم‌سویی با معماری و شهرسازی جهانی، به‌دور از هویت‌شکنی، در عملکردی برنامه‌محور و کاربردی نتیجه می‌گیرد که بر آن صحنه معماری رویداد، این معماری انتقادی است که به هدایت این تحول بنیادین می‌پردازد.

در این میان، معماری و شهرسازی متعالی‌ترین و پیچیده‌ترین صورت زندگی اجتماعی است که نه‌فقط راه و چاره‌های خاص خود را دارد، بلکه به‌دلیل شرایط حاکم بر آن، فرهنگی را در ساکنانش تقویت می‌کند. ماهیت آن، بستر نوع و شیوه‌ای خاص از زندگی جمعی است و جنبه‌های کالبدی آن، نه‌فقط متأثر از شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عصر خود است؛ بلکه توسط کالبد و شرایط مکانی خود، بر خود و بر روابطشان با دیگران تأثیر می‌گذارد (پاکزاد، ۱۳۹۷). حال آنکه شناخت این تأثیر و تأثرات، کار ساده‌ای نیست و نخواهد بود؛ به‌ویژه آنکه متون تاریخی ما نیز اندک‌اند و آن اندک نیز پر از تناقض، اغراق و حتی اطلاعات نادرست است (پاکزاد، ۱۳۹۸).

با ورود پست‌مدرن به معماری شهری و جایگاه پست‌مدرنیسم در معماری و شهرسازی معاصر ایران و طرح مواضع انتقادی پست‌مدرنیته در مقابل مدرنیسم، نحوه مواجهه معماری و طراحی شهری ایران معاصر با معماری جهانی در به چالش کشیدن ساختار قدرت بوده است تا فراتر از تفکری انتقادی، سرنوشت خرد دوره جدید را در تداومی در عین تغییر معین سازد. در دوران پست‌مدرن، فناوری به عمده‌ترین محور تحول و توسعه در جهان معماری و شهرسازی معاصر بدل شده است؛ به‌طوری که دستاوردهای ناشی از آن عمیقاً با زیست‌جهان شهروندان عجین شده و تمام حیطه‌های حیات انسانی را دستخوش تغییراتی انکارناپذیر ساخته است.

پست‌مدرنیسم، به‌مثابه پدیده‌ای آینده‌نگر و تکامل‌گرا، به‌جای آنکه مغلوب سنت شود، می‌کوشد سنت‌های اخلاقی، مذهبی و فرهنگی را تحت‌الشعاع قرار دهد. علاوه بر آن، از عناصر سازنده و پویای آن، برای جهش‌های بعدی استفاده کند؛ در عین حال، با هرآنچه



مدرنیته سد راهش کرده است، در تعارض قرار می‌گیرد. از آنجاکه تغییر در فرهنگ، مستلزم تحول اندیشه است، باید تا پست‌مدرنیته بر فرهنگ روبه‌زوال سنتی غلبه کند و متناسب با شرایط (فرهنگی، سیاسی، جغرافیایی، اجتماعی و اقتصادی)، به خلق هویت‌های نوین بپردازد؛ چنانچه تغییراتی که در زندگی معاصر رخ می‌دهد، جامعه را دوباره با عوامل طبیعی مرتبط کرده و نهاد جامعه را درباره تأثیرات انسانی، بیدار می‌کند. این امر به برجسته‌شدن عوامل مؤثر بر پدیده‌های انسانی، از جمله معماری و شهرسازی منجر می‌شود و برنامه‌های بهبودبخش را فرصتی برای تغییر هنجارهای اجتماعی و بروز هنجارهای نوین می‌داند.

واضح است که هنجارهای نوین درباره واقعیت زندگی در زمان واقعی است. استفاده از این اصطلاح، تلاشی است برای آنکه بحث را فراتر از این تصور کرد که یک بحران، زخمی عمیق است که به استخوان رسیده. به‌رغم آنکه این نتیجه اجتناب‌ناپذیر تا حاکم‌شدن شرایط عادی، مستلزم آن است که زمانی را سپری کند (El-Erian, 2010). بنابراین در وهله اول، تصحیح و تثبیت امور، مهم‌تر از انجام سریع آن‌هاست (LaBarre, 2003). به‌رغم آنکه انتقاد برخی از مفسران و استفاده بیش از حد و سوءاستفاده از این عبارت، توسط رسانه‌ها در توصیف موقعیت‌ها یا رفتارهای غیرمعمول، آن را به عبارتی کلیشه‌ای بدل کرده است. (Asonye, 2020)

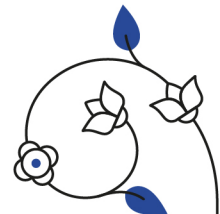
این مدل عملکردی بیان می‌کند چگونه بحرانی بزرگ می‌تواند روی تمامی ارکان زندگی انسانی (نظیر اقتصاد، زندگی اجتماعی، نظام آموزشی و امثالهم) تأثیر بگذارد؛ به نحوی که روند متداول زندگی را دگرگون می‌کند و جامعه را با شکل‌گیری وضعیت جدیدی روبه‌رو می‌سازد که دیگر به حالت قبل بازمی‌گردد. این وضعیت در جامعه همه‌گیر می‌شود، هضم می‌شود، مورد نقد قرار می‌گیرد و به‌عنوان الگویی جدید، مورد پذیرش اعضای آن جامعه قرار می‌گیرد^۴

از آنجاکه انسان معاصر همواره پاسخ‌های خود را به این دیدگاه ارزیابی می‌کند، زبانی که در این ارزیابی به کار می‌برد، اهمیت پیدا می‌کند. چنان‌که این زبان به شکل‌دهی و تقویت ادراک از زیست‌جهان جدید و روش‌هایی که در نزدیک‌شدن به آن انتخاب می‌کند، یاری می‌رساند؛ اما نه بدان معنا که از طریق آن بتوان بحران امروز را بررسی کرد. اجتناب از توصیف وضعیت موجود، این امکان را فراهم نمی‌کند که با کلیت واقعیت کنونی مقابله کرد و واقعیت‌های جدید را برانگیخت. در نتیجه، به واقعیتی منجر می‌شود که برای اکثریت جامعه، کارساز نیست.

زبان رویداد نوین، به‌عنوان راهی برای فرونشاندن هرگونه اطمینان به کار می‌رود. این لفاظی، در زندگی واقعی نیز تحت حاکمیت وضعیت جدید، مستقر می‌شود و ادامه می‌یابد. این چهارچوب جذاب، ادعا می‌کند که واقعیات جدید، هرگز مانند جهان قبل نخواهد بود و نظم جدیدی را ایجاد می‌سازد که با استفاده از آن بتوان موقعیت کنونی را نسبت به جایگاه قبل، دوباره تصور کرد و اکنونیت خود را به‌عنوان معیار در نظر گرفت. گفتمان واقعیت جدید، این ایده را پالایش می‌کند که «حال ما خوب است»؛ چون همه‌چیز طبیعی است. علی‌رغم آنکه این عادت‌واری و عادی‌پنداری، زندگی را همه‌جانبه تهدید می‌کند و جامعه را دچار نوعی انزوا می‌کند که این منزوی شدن جامعه به‌صورت دسته‌جمعی، عادی نیست؛ لیکن اگر قرار است که این اتفاق یک «امر طبیعی» تلقی شود، لازم است تا کنترل اوضاع در دست جامعه باشد و انتظار می‌رود این امر طبیعی، به یک «عادت‌جمعی» تبدیل گردد و شرایط جدید، به‌عنوان الگوی معیار، مورد پذیرش قرار گیرد.

هنجار نوین این درک را تقویت می‌کند که در زمان‌های نامطمئن، جهان و احساسات باید تثبیت شده باشند. از این‌رو، در احاطه این عدم قطعیت، باید پذیرفت که همه‌چیز عادی نیست؛ چراکه هنجارهای نوین، واقعیتی را توصیف می‌کنند که بسیاری به آن دسترسی ندارند و چهارچوب‌بندی آن، توانایی انسانی را برای خودشناسی مهار می‌کند و آن را برای تفکری وسیع درباره دگرگونی اساسی محدود می‌سازد (Asonye, 2020). بنابراین ضروری است تا با مروری واقع‌گرایانه بر چرایی وقوع این امر تاریخی، چستی عوامل این رویداد بحران‌ساز، در تفسیری همه‌جانبه تحلیل شود و در نگرشی انتقادی، با دست‌یابی به یک بدیل رادیکال، مشتمل بر بنیادی نظری از نحوه حضور و بودن آن تحول بنیادین واقع شود (باتومور، ۱۳۹۸). بحرانی که به مثابه هنجاری نوین، در تضاد دیالکتیکی رفع‌شدنی میان شکست قطعیت مدرنیته و ایجاد امر واقعی، بر پیچیدگی موسمی وضعیتی تأکید می‌ورزد که ناگزیر از یک رویداد است. از این‌رو می‌توان یقین داشت که در کمترین حد ممکن، تقلیلی باشد (دییاج و سلطان‌زاده، ۱۳۹۲).^۵

بدین ترتیب، پاسخ به این پرسش که کاربست رئالیسم انتقادی در هویت‌بخشی به معماری معاصر ایران چگونه امکان‌پذیر است، در نسبت نظری با شاخص‌های کیفی اشتراوس و کوربین^۶ مبتنی بر مقوله اصلی (محوری) «معماری و شهرسازی معاصر ایران به مثابه رویداد یک هنجار نوین»، در هم‌خوانی با دیدگاه آسونیه (۲۰۲۰)؛ اریان (۲۰۱۰)؛ الدر و پاول (۲۰۰۵)؛ برادبنت (۱۳۷۵)؛ برمن (۱۴۰۰)؛ پالمیر (۱۳۹۳)؛ جنکس (۱۹۷۳، ۱۹۷۷، ۱۹۷۸، ۱۹۸۷)؛ جنکس و سیلور (۱۹۷۲)؛ حسن (۱۹۹۳)؛ کورتا (۱۳۸۷)؛ گادامر (۱۳۹۸)؛ لبار (۲۰۰۳)؛



ونتوری (۱۳۸۹)؛ هاسیا و همکاران (۲۰۲۰)؛ هاین (۱۴۰۰)؛ و تحقیقات احمدی (۱۴۰۰)؛ حجت (۱۳۸۴، ۱۳۹۳)؛ پاکزاد (۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۴۰۰)؛ اردلان و دیبا (۱۳۷۸)؛ دیبا (۱۳۸۷، ۱۳۹۳، ۲۰۱۸)؛ مهدوی نژاد و همکاران (۱۳۸۹) و پیامدهای این «رویداد نوین»، در مواضع آیزمن و ایتوریه (۱۳۹۹)؛ جنکز (۱۴۰۰)؛ جنکس و کروپف (۱۳۹۸)؛ جنکس (۱۳۹۱، ۱۳۹۵، ۱۹۹۶، ۲۰۰۵، ۲۰۰۷، ۲۰۱۲)؛ جنکس و همکاران (۲۰۱۹)؛ چومی (۱۳۹۹)؛ روحی (۱۳۹۹)؛ کولهاس و مائو (۱۹۹۷)؛ لیسکیند (۱۴۰۰) و تحقیقات احمدی (۱۴۰۲)؛ بمانیان و همکاران (۱۳۹۴)؛ قبادیان (۱۳۹۵، ۱۴۰۱) قرار می‌گیرد.

روش‌شناسی و محدوده مورد مطالعه

این پژوهش با هدف بررسی نقش^۷، نوع^۸، مقیاس^۹، و وجوه متکثر هویت در معماری و شهرسازی معاصر انجام شده است. همچنین قصد دارد کاربست اندیشه انتقادی در هویت معماری و طراحی شهری معاصر ایران را بازنمایی کند. برای عینیت بخشی به آن و به منظور طرح برنامه حل مسئله تحقیق و در نیازسنجی تعیین فاصله میان وضع موجود و وضع مطلوب، محدوده و چهارچوب مؤلفه‌های تحقیق را در سه حیطه (موضوعی، مکانی و زمانی) ارزیابی کرده است:

قلمرو موضوعی: به دو جنبه موضوع (معماری و شهرسازی معاصر ایران به مثابه رویداد یک هنجار نوین) و رویکرد (کاربست اندیشه انتقادی در هویت معماری و طراحی شهری معاصر ایران) می‌پردازد.

قلمرو مکانی: معماری و شهرسازی معاصر ایران، تنها معطوف به قلمرو خاص جغرافیایی ایران نیست. آنچه به وسیله معماران و طراحان ایرانی در دیگر کشورها خلق می‌شود نیز در زمره معماری و شهرسازی معاصر ایران قرار می‌گیرد که در ایران کنونی و در بخش‌هایی دیگر از باختر آسیا، قفقاز و آسیای میانه گسترش دارد (گذار، ۱۳۹۹، ص ۱۳۴).

قلمرو زمانی: با توجه به آغاز دوره پست‌مدرن در معماری، این تحقیق، بازه زمانی سال‌های ۱۲۸۵ هجری شمسی تاکنون ر بررسی می‌کند.

روش تحقیق، منطبق با ماهیت ساختاری‌اش، ابعاد متکثر کیفی دارد و «پژوهش در حالت کیفی، تاریخی است» (خاکی، ۱۴۰۱) نظریات انتقادی اساساً بر پایه علوم اجتماعی استوارند و بستر معماری و شهرسازی نیز بر ارکان علوم اجتماعی و تاریخ شکل می‌گیرد. این پژوهش در راهبردی تاریخی تفسیری و با بهره‌گیری از رهیافت نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، مفاهیم انتزاعی موضوع و سطوح متنوع رویداد معماری و کاربردهای بالقوه آن در طراحی شهری را بررسی کرده است. در گردآوری داده‌ها و اطلاعات، از مطالعات کتابخانه‌ای (منابع اسنادی و استنادی) و میدانی (مشاهده و مصاحبه) استفاده شده است. تأکید پژوهش بر آرا و نظرات آن دسته از استادان و متخصصان معماری و شهرسازی است که هم به صورت آکادمیک (علمی) و هم به صورت حرفه‌ای (تجربی) مشغول به فعالیت هستند. بدین منظور، داده‌ها در قالب مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، گردآوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. پروتکل مصاحبه شامل سؤالات از پیش‌اندیشیده شده و تعیین شده بوده که در آن، از تمام پاسخ‌گوها سؤالات مشابهی پرسیده شده است؛ لیکن پاسخ‌دهندگان آزادند تا پاسخ خود را به هر طریق که مایل‌اند، ارائه کنند

در این باره، مسئولیت رمزگردانی پاسخ‌ها و طبقه‌بندی آن‌ها بر عهده پژوهشگر بوده است. پاسخ‌ها در مصاحبه ۱۷ام، به بالاترین سطح اشباع رسیده، محتوای داده‌ها پس از کدگذاری و پالایش (به روش استراوس و کوربین)، دسته‌بندی و با مقوله محوری «رویداد نوین» مرتبط شده‌اند. در این مرحله، به دلیل حجم بالای اطلاعات و دقت و سرعت در طبقه‌بندی داده‌ها و برقراری ارتباط طبقات ب یکدیگر، از نرم‌افزار MaxQDA نسخه ۲۰۲۰ به عنوان رایج‌ترین نرم‌افزار تحقیقات کیفی استفاده شده است. مصاحبه‌ها به دو شیوه تماس مستقیم (در پلتفرم موبایل، واتس‌اپ و اسکایپ) و ارسال سؤالات مصاحبه به صورت غیرمستقیم (در پلتفرم ایمیل و شبکه‌های اجتماعی)، انجام و فرایند مصاحبه در مصاحبه ۱۷ام، به بالاترین سطح اشباع به پایان رسیده است.

یافته‌ها نشان می‌دهند از مجموع ۱۷ فایل مصاحبه، میزان فراوانی گویه‌های کدگذاری شده، تعداد ۹۸۶ کد از نسبت فراوانی ۳۸۶ کد است. پس از پالایش و ادغام و تقلیل به مجموع ۲۶۰ کد به دست آمده، تعداد ۳۰ مقوله در ۲ طبقه، با طبقه محوری رویداد نوین مرتبط شده است. بر این اساس، بیشترین کدگذاری مربوط به مصاحبه شماره ۲ با ۴۲۳ بخش کدگذاری شده و کمترین کدگذاری، مربوط به مصاحبه شماره ۹ با ۲۲۸ بخش کدگذاری شده است. جدول ۱ به بیان عناصر سازنده رویداد نوین از دیدگاه مشارکت‌کنندگان پرداخته است.



جدول ۱. عناصر سازنده رویداد نوین از دیدگاه مشارکت کنندگان

تغییر و تحول	رتالیسم انتقادی	بازنمایی ذهنی	توازن و تابآوری	ملرن، ملرنیت، ملرنیسم	هژمونی	بحران و محدودیت	مونیسیم و پلورالیسم	حقیقت، ماهیت، واقعیت	پستمدارن، پستمدارنیت، پستمدارنیسم	هنجارهای نوین (برمال و نیوبرمال)	اکنونیت	جهانشمولی
P01	*	*			*	*			*	*	*	
P02	*	*		*		*			*	*	*	*
P03		*	*	*	*	*			*	*	*	*
P04	*			*		*			*	*		
P05	*	*	*			*			*	*	*	*
P06	*	*		*			*					
P07	*	*	*			*	*			*		
P08	*	*		*		*			*	*	*	*
P09	*	*		*		*	*		*			
P10	*	*	*	*		*	*	*		*		
P11	*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*
P12		*		*	*			*	*			
P13	*	*	*			*	*			*		*
P14	*	*	*	*		*	*		*	*		
P15	*	*	*			*	*			*	*	*
P16	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
P17	*	*	*		*	*			*	*	*	*

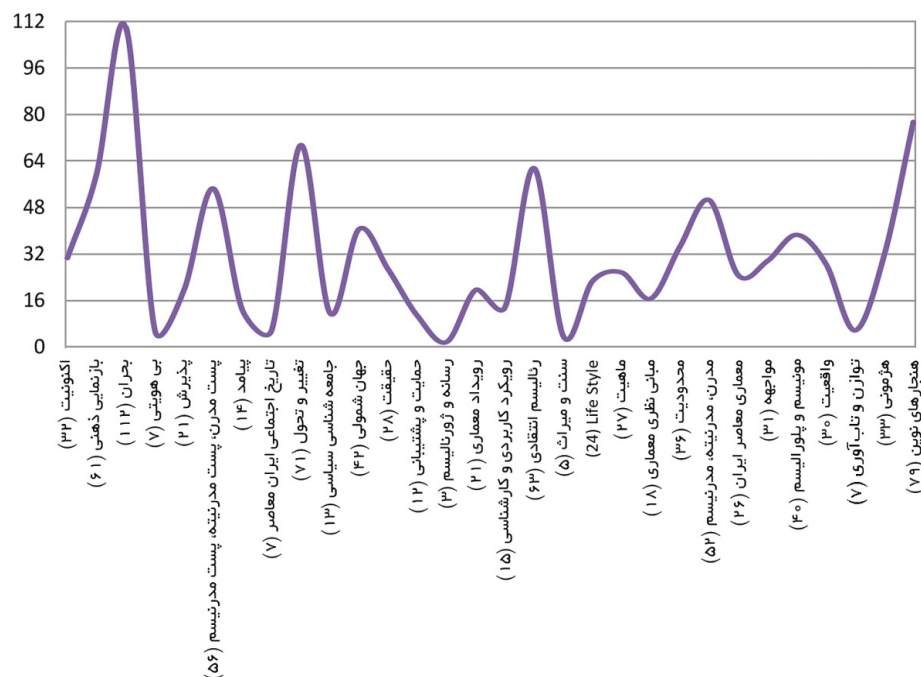
داده‌ها پس از سه مرحله کدگذاری باز (شامل تحلیل و کدگذاری، کشف طبقه‌ها، توصیف طبقه‌ها با توجه به خصوصیات آن‌ها، جدول کدگذاری)، کدگذاری محوری (در بخش‌های شرایط علی، راهبردها (کنش‌ها و تعاملات، زمینه‌ها، شرایط مداخله‌گر و پیامدها) و انتخابی (یا گزینشی)، به‌شکلی نظام‌مند به مقوله‌های دیگر مرتبط شده، روابط بین آن‌ها، اثبات و مقوله‌هایی که نیاز به توسعه بیشتری دارند، تکمیل می‌شوند.

این سه نوع کدگذاری، سطوح مختلف کدگذاری را نشان می‌دهند که هر کدام به نکته متمایزی در بیان مقوله‌ها اشاره دارد (کوربین و استراوس، ۱۴۰۰). در واقع و در بیانی دیگر که چارمز (۱۹۸۳) معتقد است، در فرایند کدگذاری، ابتدا پژوهشگر با ذهنی باز، انبوهی از ایده‌های خود را درباره داده‌های موجود بیان می‌کند که این کار (کدگذاری اولیه) نخستین گام در منطقی و انتزاعی کردن داده‌های خام به‌شمار می‌رود. سپس، با تأکید بیشتر بر کدهای مشترک، از ترکیب کدهای اولیه، کدهای جدیدی به دست می‌آید (کدگذاری متمرکز) که نیازمند تصمیماتی درباره آن است که کدام کدها، تحلیلی‌ترین منطق را برای طبقه‌بندی جامع و مانع فراهم می‌کنند. تصویر ۲ و جدول ۲ به بیان گویه‌های تئوری رویداد هنجار نوین و تفکیک طبقات و مقولات براساس متغیرهای پژوهش می‌پردازد.



جدول ۲. طبقات و مقولات رویداد هنجار نوین براساس متغیر پژوهش

متغیر اصلی	طبقه متمركز	مقوله ها
رویداد نوین	هنجارهای نوین	- وضعیت موجود (نرمال)
		- وضعیت جدید (نیونرمال)
		- توازن
		- تابآوری
		- نظم در بینظمی
	بازنمایی ذهنی	- کثرت گرایی
		- هویت لامکان و بیزمان
		- مرزبندی
	اندیشه انتقادی	- واقعگرایی
		- تفکر انتقادی
تغییر و تحول	بحران	- پرسشگری و پاسخ دهی
		- فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، علمی، تاریخی، فلسفی
		- پست مدرنیسم
	تغییر و تحول	- مدرنیسم
		- ماشینیسم
		- معماری و شهرسازی معاصر ایران

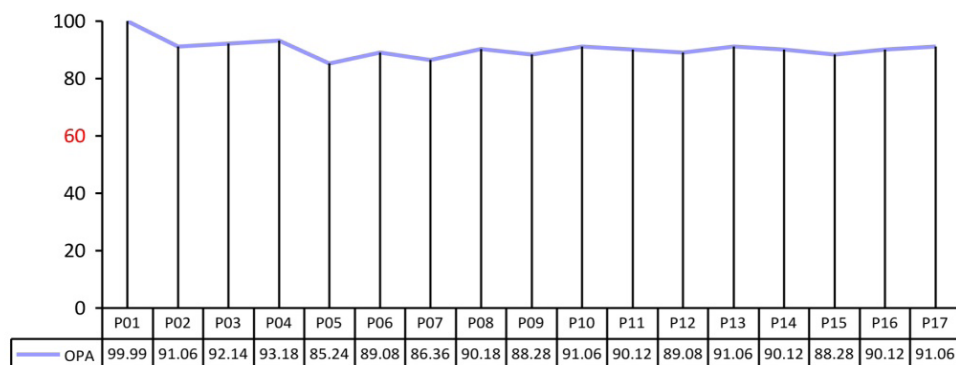


شکل ۲. گویه‌های تئوری رویداد نوین

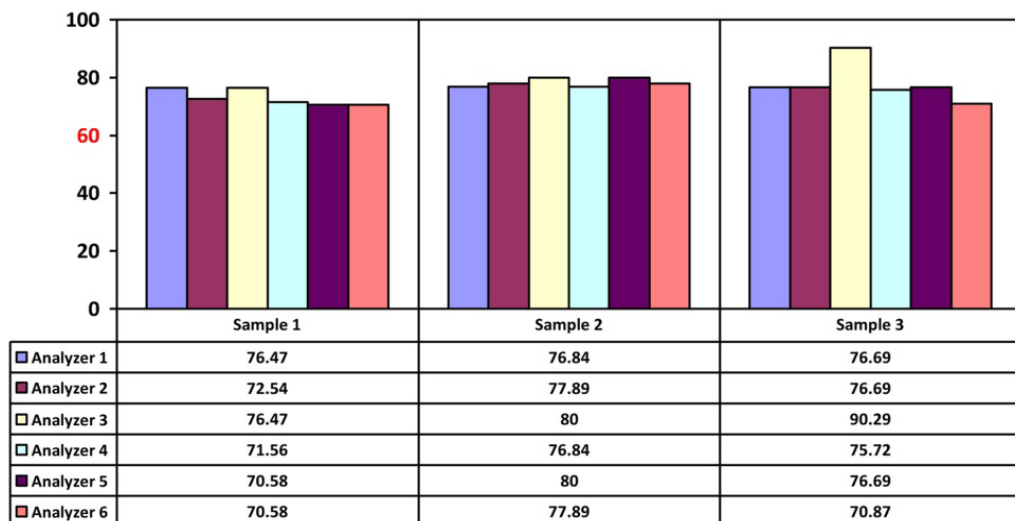
روایی و پایایی داده‌ها

تأیید شاخص کیفیت پایایی تحقیق، به روش درصد توافق درون موضوعی انجام شده است. بدین ترتیب که پس از پایان هر مصاحبه

و پیاده سازی گفت و گو و اشتراک گذاری متن و کدهای اولیه بار یک از مشارکت کنندگان، از کیفیت مفاهیم اطمینان حاصل شد. میانگین قابلیت اطمینان میان محقق و مصاحبه شوندگان در ۱۷ مصاحبه مورد تحلیل، ۹۰.۳۷ درصد به دست آمد (شکل ۳). همچنین، اعتبار حاصل از داده ها نیز با همکاری محقق و استادان مشاور و دو همکار پژوهشی هیئت علمی (با درجه دکتری معماری) و یک همکار پژوهشی تحلیل گر کیفی (با درجه علمی دکتری مدیریت و آمار تحلیلی) محاسبه شده است (شکل ۴). میزان روایی مصاحبه های نهایی، میانگین ۷۸.۰۷۲۰ درصد را نشان داد. میانگین توافق ۹۰.۳۷ درصد، نشان از قابلیت اعتماد تقریباً کامل و میانگین ۷۸.۰۷۲۰ درصد سطح معیار کوهن و پوشش بیش از ۰.۶ ضریب کاپا (جدول ۳)، قابلیت اعتبار را ایدئال توصیف می نماید. لذا با توجه به آزمون های انجام شده، شاخص کیفیت تحقیق، مورد قبول است. روایی و پایایی تحقیق، مورد تأیید بوده و نتیجه تحقیق، با بررسی چهار معیار کیفی گوبا و لینکن (۱۹۹۴) یعنی «باورپذیری، انتقال پذیری، تأییدپذیری و اطمینان پذیری» قابل ارزیابی و تفسیر است. گفتنی است شاخص اعتبار و قابلیت اعتماد، با استفاده از یک حجم نمونه ۵ تا ۲۵ آزمودنی، ارزیابی می شود (Mayring, 2004). فرایند کدگذاری، تا حصول توافق ۱۰۰ درصدی به منظور حصول یک توافق کامل، مورد بازنگری و تصحیح واقع می شود.



شکل ۳. درصد توافق درون موضوعی دوبه دو (مصاحبه کننده و مصاحبه شونده)



شکل ۴. تعیین درصد توافق بین محقق و همکاران تحلیل گر بر مبنای سطح معیار کوهن

جدول ۳. نتایج آزمون توافق میان کد مرحله فراترکیب

652.	Measure of agreement	Kappa
2		N of Valid Cases
6812	T ^b	
.323	σ	inter-code agreement
.000	Sig.	

a. Not assuming the null hypothesis

b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis



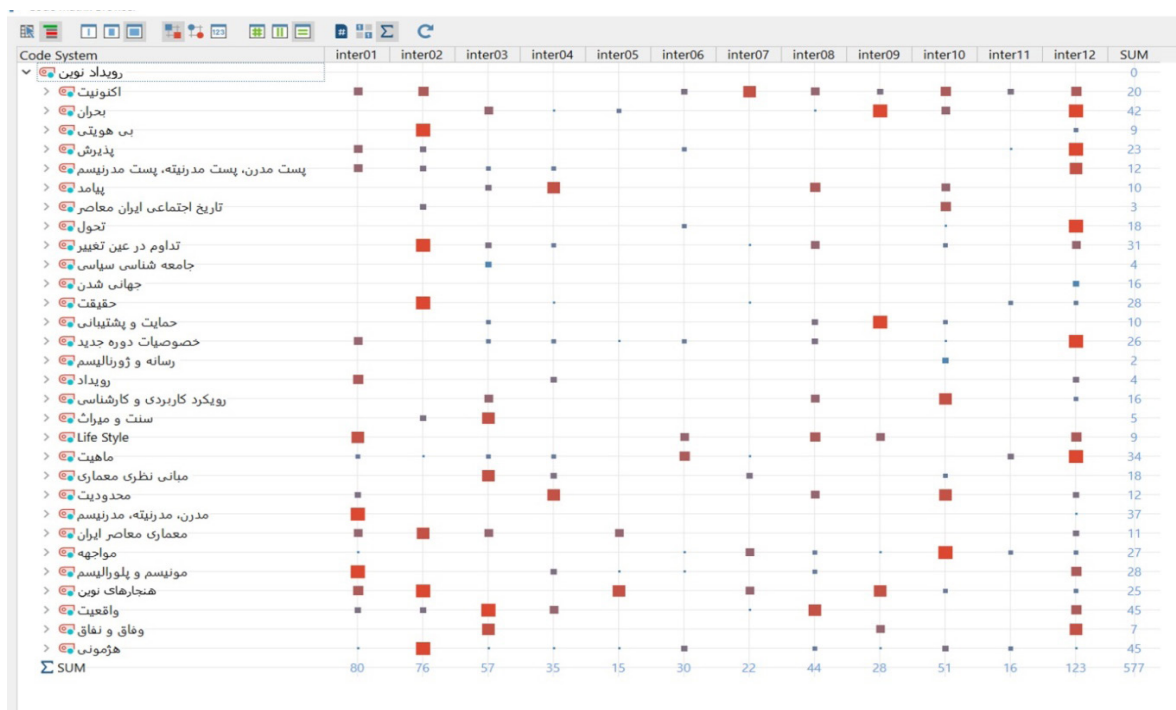
یافته‌های تحقیق

به منظور تعیین میزان هم‌بستگی مصاحبه‌شوندگان با یکدیگر، فراوانی کدهای استخراج‌شده در هریک از فایل‌های مصاحبه توسط نرم‌افزار MaxQDA نسخه ۲۰۲۰، محاسبه شده است. سپس براساس کدهای مشابه، عددی را در تقاطع هر یک از سطر و ستون سلول‌های متقاطع مصاحبه با فایل دیگر گزارش می‌کند؛ مقداری بین ۰ تا ۰.۱. این عدد، میزان هم‌بستگی نظرات افراد با یکدیگر را نشان می‌دهد. براساس یافته‌های به‌دست‌آمده، ماتریس هم‌بستگی داده‌های تحقیق در جدول ۴ محاسبه شده است.

جدول ۴. ماتریس هم‌بستگی مصاحبه‌شوندگان؛ کد انتخابی: رویداد نوین

	P01	P02	P03	P04	P05	P06	P07	P08	P09	P10	P11	P12	P13	P14	P15	P16	P17
P01	1.00	0.02	0.06	0.02	0.00	0.03	0.10	0.00	0.03	0.02	0.03	0.02	0.02	0.03	0.02	0.00	0.01
P02	0.02	1.00	0.04	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.00	0.00	0.02	0.00	0.02	0.00	0.03
P03	0.06	0.04	1.00	0.02	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.04	0.02	0.04	0.02	0.00	0.04	0.00	0.07
P04	0.02	0.02	0.02	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.08	0.00	0.02	0.00	0.00	0.08	0.00	0.07
P05	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.06	0.00	0.00	0.00	0.00	0.06	0.00	0.00
P06	0.10	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
P07	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00	0.00	0.06	0.00	0.00	0.00	0.00	0.06	0.00	0.00
P08	0.03	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00	0.05	0.00	0.00	0.06	0.00	0.05	0.00	0.00	0.06	0.00	0.05
P09	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
P10	0.02	0.02	0.04	0.08	0.06	0.06	0.00	0.06	0.00	1.00	0.06	0.02	0.08	0.00	0.00	0.00	0.14
P11	0.03	0.00	0.02	0.00	0.00	0.05	0.05	0.00	0.00	0.06	1.00	0.05	0.00	0.00	0.06	0.00	0.05
P12	0.02	0.00	0.04	0.02	0.00	0.05	0.00	0.00	0.00	0.02	0.05	1.00	0.02	0.00	0.02	0.03	0.09
P13	0.02	0.02	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.08	0.00	0.02	1.00	0.00	0.08	0.00	0.07
P14	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.00	0.00	0.00
P15	0.02	0.02	0.04	0.08	0.06	0.06	0.00	0.06	0.00	0.00	0.06	0.02	0.08	0.00	1.00	0.00	0.14
P16	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.00	0.00	0.00	1.00	0.02
P17	0.01	0.03	0.07	0.07	0.00	0.05	0.00	0.00	0.00	0.14	0.05	0.09	0.07	0.00	0.14	0.02	1.00

پس از انجام مرحله کدگذاری، به منظور مصورسازی فراوانی بخش‌های کدگذاری‌شده، ابزار کد ماتریکس کدهای محوری هر مصاحبه را در ستون‌های یک ماتریس که بیان‌گر میزان فراوانی کد مورد نظر هستند، نمایش می‌دهد (شکل ۵).



شکل ۵. کد ماتریکس توزیع فراوانی کد محوری رویداد نوین

بحث و نتیجه گیری

به‌منظور استخراج مقوله‌های اصلی و فرعی، از پرسش‌نامه‌ای ۸ سؤالی بر پایهٔ اهداف پژوهش استفاده شد که محتوای فایل‌های مصاحبه در سه مرحلهٔ کدگذاری (باز، محوری و انتخابی)، استخراج و بعد از مرحلهٔ پالایش، کدها با یکدیگر ادغام شدند. در نهایت، در طبقه‌بندی‌های معنادار، دسته‌بندی شد. مراحل کدگذاری در قالب جداول نظام‌یافته، گزارش و مقدار فراوانی متناظر با هر یک از کدها، ارزیابی و محاسبه و ارائه شد. شایان ذکر است که براساس ضریب کاپا، میزان پایایی کدهای مستخرج و اشباع نظری مصاحبه‌های داده‌بنیاد، بررسی شد که با توجه به شاخص به‌دست‌آمده، آزمون روایی و پایایی، تأیید است. با تکیه بر یافته‌ها و نتایج حاصل، به نظر می‌رسد که جریان مدرنیسم در بستر کثرت‌گرایی پست‌مدرنیسم، وضعیت موجود معماری و شهرسازی معاصر ایران را با ایجاد بحران‌های



محدودیت‌های تحقیق

تأکید این پژوهش، اتکا بر دیدگاه‌ها و آرای آن دسته از استادان و متخصصان معماری و شهرسازی بوده است که هم به صورت آکادمیک و هم به صورت حرفه‌ای، مشغول به فعالیت‌اند. موانع متعددی در طرح و جمع‌آوری داده‌ها، همچون اعتماد همکاری پژوهشی، مشکلات نرم‌افزاری، جبهه‌گیری در مقابل موضوع و رویکرد تحقیق، نگاه از بالا و عنادهای شخصی با دیگر استاد، بر سر راه این تحقیق قرار گرفت که خوشبختانه از طرق مختلف و با همکاری بزرگان میانجی مرتفع شد. به هر روی، محدودیت‌هایی پیش‌بینی نشده در جریان تحقیق، اثربخشی نتایج را تحت‌الشعاع قرار داد که به شرح زیر است:

۱. منابع اسنادی و استنادی دوره اول معماری و شهرسازی، موسوم به شبه‌مدرنیسم ایرانی، وجود ندارد یا به مقدار محدود، مورد بازتعریف به رأی مؤلفان قرار گرفته است.
۲. در اولین برداشت از مجموع مطالعات، مشخص شد دیدگاه معماران و برنامه‌ریزان شهری برجسته و شاخص دوره دوم مقطع زمانی معاصر، به شکل معناداری، در جریان معماری و شهرسازی معاصر ایران مسکون مانده است و تکیه اطلاعات و شناخت ایشان، صرفاً به دوره فعالیتشان بازمی‌گردد.
۳. در اولین برداشت از مجموع مشاهدات، مشخص شد معماران و طراحان شهری برجسته و شاخص دوره سوم مقطع زمانی معاصر، به دلایل مختلف، در جریان جنگ تحمیلی ایران و عراق و بعد از آن، از فعالیت و رقابت خارج شده‌اند یا عموماً به دلیل مهاجرت، در چرخه معماری و شهرسازی معاصر ایران نقشی ایفا نمی‌کنند.
۴. جریان ایده‌پرداز جوان در دوره حاضر، به دلایل غیرحرفه‌ای، اساساً مورد پذیرش بزرگان معماری و شهرسازی معاصر ایران نیستند. اگر هم معدودی از آنان تأیید بزرگان را دارند، یا (به صورت خصوصی) به ساختوسازهای محدود مشغول‌اند یا (به صورت سفارشی) در خدمت هژمونی حاکم قرار گرفته‌اند. فعالیت ایشان به جریان‌سازی در معماری و شهرسازی ایران منجر نشده و جریان معماری و طراحی شهری معاصر را به پیش نبرده است.

پیشنهاد برای آینده

نظریه رویداد نوین، با هدف ارائه نظریه‌ای مستقل تفسیر و تدوین شده است؛ لذا در وجه عمومی آن می‌تواند به عنوان فرضیه تحقیقی کمی، سنجه‌پذیری شود. آنگاه پس از انجام آزمون‌ها و ارزشیابی‌های لازم، به عنوان نظریه‌های رسمی به کار رود. در راستای تعمیم اهداف تحقیق، پیشنهاد می‌شود:

۱. رویداد معماری و شهرسازی معاصر ایران به مثابه هنجاری نوین در بازنمایی ذهنی از کاربست اندیشه انتقادی در هویت معماری و طراحی شهری معاصر ایران تفکر، به صورت مستمر در یک برنامه خودانعکاسی، مورد قیاس و تفسیر (نقد) قرار گیرد.
۲. برای بازتعریف هویت در معماری و شهرسازی معاصر ایران، مضامین میراث و مفاهیم سنت گذشته در هم‌گرایی (حقیقت، ماهیت، واقعیت) فرهنگ‌های متکثر معاصر، در راستای دستیابی به کل نوین، روزآمد شود.

بیانیه‌ها

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که هیچ تضاد منافی مرتبط با این پژوهش وجود ندارد.

مشارکت مالی

این پژوهش از هیچ منبع مالی اعطایی سازمان‌های دولتی یا خصوصی برای پیشبرد تحقیق استفاده نکرده است.

موافقت اخلاقی

این مطالعه شامل هیچ گونه آزمایش بالینی روی انسان‌ها، حیوانات یا داده‌های حساس نبوده و صرفاً مبتنی بر مصاحبه‌های تخصصی با اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها انجام شده است. با توجه به ماهیت کیفی پژوهش، دریافت تأییدیه رسمی از کمیته اخلاق ضروری نبوده است.

رضایت آگاهانه

تمام شرکت‌کنندگان در این پژوهش رضایت آگاهانه خود را به صورت کتبی اعلام کرده‌اند.

مشارکت نویسندگان

ایده‌پردازی و طراحی مطالعه، گردآوری و مدیریت داده‌ها، تحلیل و تفسیر داده‌ها، تصویرسازی، نگارش پیش‌نویس اولیه و بازبینی و اصلاح مقاله: دکتر امیرداود مصلحت‌جو؛ مدیریت پروژه تحقیقاتی: دکتر مریم قاسمی سیجانی؛ اعتبارسنجی و تأیید نهایی: زیر نظر استاد راهنما دکتر مریم قاسمی سیجانی و اساتید مشاور دکتر وحید قبادیان و بیژن عبدالکریمی صورت گرفته است و تمام نویسندگان نسخه نهایی مقاله را تأیید کرده‌اند.

تشکر و قدردانی

با تشکر از همه افرادی که در این پژوهش همکاری کرده و مشاوره علمی ارائه داده‌اند؛ این مقاله برگرفته از رساله دکتری آقای امیرداود مصلحت‌جو با عنوان «تحلیل دیالکتیک هویت معماری معاصر ایران با تأکید بر خوانش انتقادی پست مدرنیسم» است که به راهنمایی دکتر مریم قاسمی سیجانی و مشاوره دکتر وحید قبادیان و دکتر بیژن عبدالکریمی، در گروه معماری دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد، انجام پذیرفته و مورد کفایت علمی قرار گرفته است.

پی‌نوشت

1. New-Normal Event
2. Alternative
3. formal

۴. دانشمیر، رضا. ۱۲ دی ۱۴۰۰: مصاحبه شخصی

۵. کارکرد هنجارهای نوین در معماری، توسط بروس مائو، گرافیکست کانادایی و همکار رم کولهاس در S.M.L.XL (۱۹۹۷)، مطرح شده است.

۶. اشتراوس و کوربین (۱۹۹۰) با پیشنهاد روش نظریه مبنایی، به عنوان یک روش‌شناس پژوهشی، شاخص‌های داده‌های کیفی را مشتمل بر شرایط علی، مقوله اصلی (محوری) و پیامد عنوان می‌کنند.

7. Variable Role
8. Variable Type
9. Variable Scale

۱۰. احمدی (۱۴۰۰)، منشأ مدرنیته و خاستگاه بنیان‌های تفکر مدرن را به بررسی و تحلیل‌های جامع و مشبع از دیدگاه‌ها و نقطه‌نظرات کانت، هگل و مارکس و نحوه برداشت آن‌ها از عصر مدرن رجوع می‌دهد. وی مفاهیمی چون علم‌باوری، خردباوری و آزادی مدرن را مشکل‌ساز دانسته و انتقاداتی را که در باب مدرنیته و تفکرات مدرن، درباره ارتباط آن با انسان‌گرایی و اخلاق، دموکراسی از جانب اندیشمندان همچون ویتگنشتاین و فوکو مطرح می‌شوند، سودمند و کارآمد می‌داند. احمدی (۱۴۰۲) خاستگاه تفکرات پست‌مدرن را متأثر از مکتب فرانکفورت و بسط پست‌مدرنیته را متأثر از نظریات هابرماس، آدورنو و هورکهایمر عنوان می‌کند.



منابع

- آدورنو، تئودور و هورکهایمر، ماکس (۱۴۰۱). دیالکتیک روشنگری، ترجمه مراد فرهادپور و امید مهرگان، چاپ نهم، تهران: هرمس.
- آیزنمن، پیتر و ایتوربه، الیسا (۱۳۹۹). تأخر، ترجمه حسام عشقی صنعتی و مرتضی نیکفطرت، تهران: فکر نو.
- احمدی، بابک (۱۴۰۰). مدرنیته و اندیشه انتقادی، چاپ چهاردهم، تهران: مرکز.
- احمدی، بابک (۱۴۰۳). کتاب تردید، چاپ شانزدهم، تهران: مرکز.
- اردلان، نادر و دیبا، داراب (۱۳۷۸). معماری امروز، شهرسازی و معماری. ۱۷ (۵۷)، ۶-۱.
- باتومور، تام (۱۳۹۸). مکتب فرانکفورت، ترجمه حسینعلی نوذری، چاپ هشتم، تهران: نی. (نشر اثر اصلی، ۱۹۹۵).
- بردبنت، جفری (۱۳۸۸). واسازی (دکنستروکسیون). راهنمای دانشجویان. ترجمه منوچهر مزینی. تهران: شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری (وابسته به شهرداری تهران).
- برمن، مارشال (۱۴۰۰). تجربه مدرنیته. هرآنچه سخت و استوار است، دود می‌شود و به هوا می‌رود. مترجم: مراد فرهادپور. چاپ چهارم. تهران: طرح نقد. (چاپ اصلی: ۱۹۸۳ م).
- بمانیان، محمدرضا؛ امیرخانی، آرین و لیلیان، محمدرضا (۱۳۹۴). نظم و بی‌نظمی در معماری. چاپ دوم. تهران: طحان.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۹۷). تاریخ شهر و شهرنشینی در اروپا؛ از آغاز تا انقلاب صنعتی، چاپ ششم، تهران: آرمان شهر.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۹۸). تاریخ شهر و شهرنشینی در ایران؛ از آغاز تا دوران قاجار، چاپ چهارم، تهران: آرمان شهر.
- پاکزاد، جهان‌شاه (۱۴۰۰). تاریخ شهر و شهرنشینی در ایران؛ دوره قاجار و پهلوی، چاپ دوم، تهران: آرمان شهر.
- پالمر، ریچارد ا. (۱۴۰۱). علم هرمنوتیک. ترجمه محمدسعید حنایی کاشانی. چاپ دوازدهم، تهران: هرمس.
- جلالی، آزاده؛ پورجعفر، محمدرضا؛ صفوی، علی و رنجبر، احسان (۱۴۰۳). واکاوی تأثیرات تکنولوژی بر کیفی فضاها، عمومی شهری در چهارچوب شهرهای هوشمند، مورد مطالعاتی: ایران مال، تهران، مطالعات طراحی شهری ایران، ۱ (۲): ۲۱۰-۱۸۳. <https://10.22099/iuds.2025.52261.1028>
- جنکز، چارلز (۱۴۰۰). داستان پست‌مدرنیسم. ترجمه احسان حنیف. تهران: فکر نو.
- جنکس، چارلز و کروپف، کارل (۱۳۹۸). نظریه‌ها و مانیفست‌های معماری معاصر. ترجمه احسان حنیف. تهران: فکر نو.
- چومی، برنارد (۱۳۹۹). معماری و انفصال، ترجمه حسام عشقی صنعتی و مرتضی نیکفطرت، تهران: فکر نو.
- حجت، عیسی (۱۳۸۴). هویت انسان‌ساز. انسان هویت‌پرداز (تأملی درباره هویت و معماری). هنرهای زیبا. ۶ (۲۴): ۵۵-۶۲.
- حجت، عیسی (۱۳۹۳). سنت و بدعت در آموزش معماری. تهران: دانشگاه تهران.
- خاکی، غلامرضا (۱۴۰۱). روش تحقیق (با رویکرد پایان‌نامه‌نویسی)، تهران: فوژان.
- دیبا، داراب (۱۳۷۹). جهانی شدن دنیای معماری. معماری و شهرسازی. ۶۱ (۱۳): ۶-۱۰.
- دیبا، داراب (۱۳۸۷). کنش معماری و فرهنگ. معماری و فرهنگ. ۱۰ (۳۲): ۴۷-۵۰.
- دیبا، داراب (۱۳۹۳). کثرت دیدگاه‌های امروز معماری در جهان پرتلاطم. معماری و فرهنگ. ۷ (۲۴): ۳-۱۲.
- دیباج، موسی و سلطان‌زاده، حسین (۱۳۹۲). فلسفه و معماری، چاپ دوم، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- روحی، پویان (۱۳۹۹). پیتر آیزنمن؛ یادداشت‌ها، گفت‌وگوها، مناظره‌ها، مشهد: کتابکده کسری.
- طه‌پوری، نیر (۱۳۹۶). آموختن از هایدگر، فصلنامهٔ کیمیای هنر، ۲۵ (۶)، ۹۲-۷۳.
- قبادیان، وحید (۱۳۹۵). ما میراث‌داران میراث‌خواریم. طراح امروز. ۱۱ (۶): ۸۰.
- قبادیان، وحید (۱۴۰۱). سبک‌شناسی و مبانی نظری در معماری معاصر ایران. چاپ چهارم. ویرایش دوم. تهران: فکر نو.
- کوربین، جولیت ام. و استراوس، آنسلم ال. (۱۴۰۰). اصول تحقیق کیفی: شیوه‌ها و رویه‌های توسعه‌گراند تئوری، ترجمه ناهید دهقان‌نیری و علی فخرموحدی و مریم اسماعیلی و تابنده صادقی و زهرا طیبی، تهران: اندیشه رفیع.
- کورتا، چارلز (۱۳۸۷). هویت در معماری. در جست‌وجوی هویت. ترجمه ابوالفضل توکلی شان‌دیز. آینه خیال. ۲ (۹): ۸۲-۸۳.
- گادامر، هانس-گئورگ (۱۳۹۸). دیالکتیک هگل. مقاله‌هایی از مجموعه فلسفه نوین. چاپ سوم. ترجمه پگاه مصلح. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- گدار، آندره (۱۳۹۹). آثار ایران (دوره ۴ جلدی). ترجمه ابوالحسن سروقد مقدم. چاپ هفتم. مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی. (چاپ اول: ۱۳۴۱).
- گروت، لیندا و وانگ، دیوید (۱۴۰۱). «روش‌های تحقیق در معماری»، ترجمه علیرضا عینی‌فر، چاپ دوازدهم، تهران: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.
- لیبسکیند، دانیل (۱۴۰۰). لبه نظم. ترجمه مرتضی نیکفطرت. تهران: فکر نو.
- مهدوی‌نژاد، محمدجواد؛ بمانیان، محمدرضا و خاکسار، ندا (۱۳۸۹). هویت معماری. تبیین معنای هویت در دوره‌های پیشامدرن. مدرن و فرامدرن. هویت شهر. ۷ (۴): ۱۱۳-۱۲۲.
- وتوری، رابرت (۱۳۸۹). پیچیدگی و تضاد در معماری. ترجمه علی‌رضا میرترابی و محمدرضا منوچهری. تهران: انتشارات سمیرا.
- هاین، هیله (۱۴۰۰). معماری و مدرنیته. ترجمه احسان حنیف. تهران: فکر نو.

pour and Omid Mehregan, 9th edition, Tehran: Hermes Pub. [In Persian].

- Ahmadi, B. (2021), *Modernity and Critical Thought*, 14th edition, Tehran: Nashr-e-Markaz. [In Persian].
- Ahmadi, B. (2023), *The Book of Doubt*, 16th edition, Tehran: Nashr-e-Markaz. [In Persian].
- Ardalan, N., & Diba, D. (1999). *Architecture Today. Urban Planning and Architecture*, 17(57): 1-6. [In Persian].
- Asonye, Ch(2020) .). There's Nothing New about the 'new Normal'. In *Here's Why, Worl d Economic Forum*.
- Bamanian, M. R.; Amirkhani, A., & Lilian, M. R. (2015). *Order and Disorder in Architecture*. 2nd Edition, Tehran: Tahan Pub. [In Persian].
- Berman, M. (۲۰۲۱). *All that is solid melts into air: the experience of modernity*, Translated by Morad Farhadpour. 4th edition. Tehran: Tarh-e-Naqd. [In Persian].
- Bottomore, T. B., (2019), *The Frankfurt School*, translated by Hossein Ali Nozari, 8th edition, Tehran: Nashr-e-Ney. [In Persian].
- Broadbent, G. (2009). *Deconstruction: A Student's Guide*, translated by Manouchehr Mozayani, Tehran: Urban Planning and Processing Company (affiliated with Tehran Municipality). [In Persian].
- Charmaz, K(1983) .). *The Grounded Theory Method: An Explication and Interpretation in Contemporary Field Research*. A collection of Readings. Robert M. Emerson, ed.
- Corbin, J. M., & Strauss, A. L. (2021). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory*, translated by Nahid Dehghan Nayyeri; Ali Fakhrmovahedi; Maryam Esmacili; Tabandeh Sadeghi and Zahra Tayyebi, Tehran: Andishe-ye-Rafi. [In Persian].
- Correa, Ch. (1998). *Identity in Architecture*. In *Search of Identity*, translated by Abolfazl Tavakkoli Shandiz, Ayeneh-ye-Khial, 2(9): 82-83. [In Persian].
- Diba, D. (1990). *The Globalization of the World of Architecture*, *Architecture and Urban Planning*. 61(13): 6-10. [In Persian]
- Diba, D. (2008). *The Action of Architecture and Culture*. *Architecture and Culture*. 10(32): 47-50. [In Persian].
- Diba, D. (2014). *The Plurality of Today's Views of Architecture in a Turbulent World*, *Architecture and Culture*, 7(24): 3-12. [In Persian]
- Diba, D. (2018). *Contemporary architecture of Iran*. *Architectural Design*. 82(3): 70-79.
- Dibaj, M., & Soltanzadeh, H. (2013). *Philosophy and Architecture*, 2nd edition, Tehran: Iran Cultural Studies. [In Persian]
- Eisenman, P., & Iturbe, E. (2020). *Lateness*, translated by Hesam Eshghi Sanati and Morteza Nikfetrat, Tehran: Fekr-e-No Pub. [In Persian].
- El-Erian, M. A. (2010). *Navigating the new normal in industrial countries*. Washington, DC: Per Jacobsson Foundation.
- Elder, L., & Paul, R. (2005). *Critical thinking: Tools for taking charge of your professional and personal life*.
- Gadamer, H. (1999). *Hegel dialectic: five hermeneutical studies*, 3rd Edition, translated by Pegah Mosleh, Tehran: Scientific and Cultural Pub. [In Persian].
- Ghobadian, V. (2016). *We are the Inheritors of Inheritance*, *Designer Today*, 1(6): 8. [In Persian]
- Ghobadian, V. (2022). *Stylistics and Theoretical Foundations in Iran Contemporary Architecture*, 4th Edition, Tehran: Fekr-e-No Pub. [In Persian].
- Godard, A. (2020). *The Artworks of Iran (Set of 4 Vol.)*, translated by Abolhassan Sarvghad Moghadam. 7th Edition. Mashhad: Islamic Research Foundation of Astane Quds Razavi. [In Persian].
- Groat, L. N., & Wang, D. C. (2022), *Architectural research methods*, translated by Alireza Einifar, 12th edition, Tehran: Tehran University Press. [In Persian].
- Guba, Egon G. and Lincoln Yvonna S. (1994). *Competing paradigms in qualitative research*. *Handbook of qualitative research*, 2(163-194), 105.
- Hasija, D.; Liou, R., & Ellstrand, A. (2020). *Navigating the new normal: Political affinity and multinationals' post-acquisition performance*. *Journal of Management Studies*, 57(3), 569-596.
- Hassan, I. (1993). *Toward a concept of postmodernism*. London Sage.
- Heynen, H. (2021). *Architecture and modernity: a critique*, translated by Ehsan Hanif. Tehran: Fekr-e-No Pub. [In Persian].
- Hojjat, I. (2005). *Human-making identity and identity-making human (a reflection on relationship between identity and architecture)*, *Fine Arts*, 6(24): 55-62. [In Persian]
- Hojjat, I. (2014). *Tradition and Innovation in Architectural Education*, Tehran: University of Tehran Press. [In Persian].



- Jalali, A.; Pourjafar, M. R.; Safavi, A. & Ranjbar, E. (2025). Exploring the Impacts of Technology on Enhancing the Quality of Urban Public Spaces within the Framework of Smart Cities; Case Study: Iran Mall Tehran, International Journal of Iranian Urban Design Studies (IUDS), 1(2):183-21. DOI: 10.22099/iuds.2025.52261.1028 [In Persian].
- Jencks, C. (1973). Modern Movements in Architecture, London.
- Jencks, C. (1977). The language of post-modern architecture. New York: Rizzoli.
- Jencks, C. (1978). Polemical aggressive, perverse, independent, hence interesting, though often, to my mind, wrong-headed. Routledge.
- Jencks, C. (1987). Postmodern and late modern: The essential definitions. Chicago Review. 35(4): 31-58.
- Jencks, C. (1991). Postmodern vs. late-modern. Zeitgeist in Babel: the postmodernist controversy. Indiana: Indiana University Press. 4(21).
- Jencks, C. (1995). The architecture of the jumping universe: A polemic: How complexity science is changing architecture and culture. London: Academy Editions.
- Jencks, C. (1996). What is post-modernism? London: Academy Editions.
- Jencks, C. (2005). The iconic building. New York: Rizzoli.
- Jencks, C. (2007). Why Critical Modernism?. Architectural Design. 77(5): 140-145.
- Jencks, Ch. (2021). *The story of post-modernism: five decades of the ironic, iconic and critical in architecture*, translated by Ehsan Hanif, Tehran: Fakr-e-No Pub. [In Persian].
- Jencks, C. & Silver, N. (1972). Adhocism: the case for improvisation. 2013.
- Jencks, C.; van Eyck, A.; Hertzberger, H.; Tange, K.; Levi-Strauss, C.; Tschumi, B.; Eisenman, P.; LeFebvre, H.; Gehry, F.; Libeskind, D. & Hadid, Z. (2019). Subject: Theory of Design, Sem-6th Sub Code-15AR633.
- Jencks, Ch., & Kropf, K. (2019). *Theories and manifestoes of contemporary architecture*, translated by Ehsan Hanif. Tehran: Fakr-e-No Pub. [In Persian].
- Khaki, Gh. (2022), Research Method (with a thesis writing approach), Tehran: Fouzhan Pub. [In Persian].
- Koolhaas, R. & Mau, B. (1997). S, m, l, xl. The Monacelli Press, LLC.
- LaBarre, P. (2003). THE NEW NORMAL: From Boom to Bust to War to Whatever Comes Next? *FAST COMPANY*, 74-83.
- Libeskind, D. (2021). The Edge of Order, translated by Morteza NikFetrat, Tehran: Fekr-e-No Pub. [In Persian]
- MahdaviNejad, M. J.; Bemanian, M. R., & Khaksar, N. (2010). Architectural Identity: Explaining the Meaning of Identity in Pre-modern, Modern and Post-modern Era, Hoviat Shahr, 7(4): 113-122. [In Persian].
- Marx, K. & Engels, F. (1848). Communist manifesto, Ed. 1967, translated by Moore.
- Mayring, Ph. (2021). Qualitative content analysis: A step-by-step guide. *Qualitative Content Analysis*.
- Pakzad, J. (2018). History of Cities and Urbanization in Europe: From the Beginning to the Industrial Revolution, 6th edition, Tehran: Armanshahr Pub. [In Persian].
- Pakzad, J. (2019). History of Cities and Urbanization in Iran: From the Beginning to the Qajar Era, 4th edition, Tehran: Armanshahr Pub. [In Persian].
- Pakzad, J. (2021). History of Cities and Urbanization in Iran: Qajar and Pahlavi Era, 2nd edition, Tehran: Armanshahr Pub. [In Persian].
- Palmer, R. E. (2022). *Hermeneutics: interpretation theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger and Gadamer*, translated by Mohammad Saeed Hanaei Kashani, 12th edition. Tehran: Hermes Pub. [In Persian].
- Roohi, P. (2020). *Peter Eisenman; Notes, Conversations, Debates*, Mashhad: Kasma Pub. [In Persian].
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Newbury Park, CA: sage.
- Suzanne, É. (2021). *Production planning for industrial symbiosis* (Doctoral dissertation, Lyon).
- Tahouri, N. (2017). Learning from Heidegger, kimia-ye-honar, 25(6): 92-73. [In Persian].
- Tschumi, B. (2019). *Architecture and disjunction*, translated by Hesam Eshghi Sanati and Morteza Nikfetrat, Tehran: Fakr-e-No Pub. [In Persian].
- Venturi, R. (2010). Complexity and contradiction in architecture, translated by Alireza Mirtorabi and MohammadReza Manouchehri, Tehran: Samira Pub. [In Persian].



